

تحلیل اقتصادی کشور فرانسه با رویکرد توسعه همکاری در زمینه صنعت پتروشیمی

فرانسه با مساحتی معادل ۶۴۰ هزار کیلومتر مربع و جمعیتی بیش از ۶۷ میلیون نفر سومین کشور پرجمعیت اروپا، دارای تولید ناخالص داخلی حدود ۳ تریلیون دلار در سال ۲۰۲۱ می باشد (در سال ۲۰۲۶ حدود ۳۵۳۸ میلیارد دلار پیش بینی شده است) که بخش خدمات سهمی حدود ۷۰ درصد و صنعت حدود ۱۷ درصد از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده اند و مابقی به بخش کشاورزی تعلق دارد.

در سال ۲۰۲۱ کشور فرانسه حدود ۱۰ اگزاژول (هر اگزاژول برابر 10^{18} ژول) انرژی مصرف داشته است که انرژی هسته ای، نفت و گاز و تجدید پذیر به ترتیب ۳۶، ۳۰، ۱۶ و ۱۴ درصد آن را تشکیل می دهد. این کشور به علت کمبود منابع طبیعی برای تأمین مصرف نفت و گاز خود به واردات متکی است. قزاقستان و عربستان تامین کنندگان اصلی نفت فرانسه بوده و روسیه و نروژ مهمترین نقش را در تامین گاز طبیعی مصرفی این کشور دارند. حدود ۱۵ درصد انرژی هسته ای جهان (رتبه دوم بعد از ایالات متحده) در فرانسه جهت تولید برق مصرف میشود و بر همین اساس فرانسه یک صادرکننده خالص برق در منطقه محسوب می گردد. با این حال به دلیل کنترل کربن و حفظ محیط زیست، پارلمان فرانسه در سال ۲۰۱۵ لایحه تغییر ساختار انرژی را تصویب کرد که یکی از مهمترین اهداف آن کاهش سهم سوخت هسته ای در تولید برق از حدود ۷۵ به ۵۰ درصد تا سال ۲۰۲۵ می باشد.

در کنار صنایع مدرن و پویا که فرانسه را در حوزه های مختلف (خودرو، هوافضا، کشاورزی، الکترونیک، انرژی هسته ای صلح آمیز، داروسازی، آرایشی، محصولات لوکس) به یکی از پیشگامان جهانی صنعت بدل کرده، صنایع شیمیایی نیز یکی از صنایع مهم و کلیدی این کشور است (بعد از آلمان دومین صنعت شیمیایی بزرگ اروپا) که به توسعه سایر فعالیت های تولیدی و رشد اقتصادی آن کشور کمک می کند. ارزش فروش محصولات شیمیایی تولید فرانسه - از جمله صنایع داروسازی - در سال ۲۰۲۰ حدود ۶۸ میلیارد یورو (۵۸ میلیارد یورو مصرف داخلی فرانسه) برآورد شده است. شرکتهای Total, IFP, Air Liquid, Condat, TAPIL و زیرمجموعه های آن ها، از جمله شرکت های فعال در زمینه نفت، گاز و پتروشیمی و تجهیزات مرتبط در فرانسه می باشند. شرکتهای بزرگی از قبیل Exxon Mobil, BASF, BAYER نیز به دلیل جذابیت صنعت شیمیایی فرانسه، سرمایه گذاری قابل توجهی در این کشور انجام داده اند. فرانسه مجتمع های بزرگ بندری متناسب با تجارت محصولات شیمیایی را در ساحل کانال انگلیس و دریای شمال، اقیانوس اطلس و دریای مدیترانه ایجاد کرده که بنادر فرانسه را به شبکه ای از جاده های اصلی، بزرگراه ها و سیستم های ریلی فرانسه و اروپا و همچنین آب راه های اصلی قابل کشتیرانی متصل می کند.

سوابق و زمینه های همکاری ایران و فرانسه در حوزه صنعت پتروشیمی

در سال ۲۰۰۱ شرکت IFP و واحد پژوهش و فناوری شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران یک قرارداد همکاری در زمینه کاتالیست دی هیدروژناسیون نرمال پارافین ها و راه اندازی واحد آزمون رآکتوری منعقد نمود که به دلیل عدم تمایل شرکت فرانسوی به ادامه همکاری، متوقف شد. شرکتهای پژوهش و فناوری و شرکت Axens (که از شرکتهای تابعه IFP می باشد) در سال های ۲۰۰۴ و ۲۰۰۵ جلساتی در زمینه GTL (Gas to Liquid) برگزار نمودند اما ادامه مذاکرات به شرکت ملی نفت ایران واگذار شد.

پس از اجرا شدن برجام، شرکت ملی صنایع پتروشیمی و شرکت توتال فرانسه، تفاهم نامه همکاری امضا کردند که بر اساس آن، توتال تمایل خود را برای سرمایه گذاری و مشارکت در یک پروژه الفینی پایین دستی صنعت پتروشیمی به ارزش تقریبی ۲ میلیارد دلار، اعلام کرد که خروج امریکا از برجام و تحریم های اعمال شده، تعلیق همکاری توتال در این طرح را به همراه داشت. تبدیل متانول به پروپیلن و همکاری در ساخت واحدهای گازهای صنعتی در صنایع پتروشیمی با شرکت Air Liquid نیز از دیگر موضوعات همکاری بین دو کشور در سالهای اخیر بوده است. گرچه ریسک موجود در منطقه باعث کاهش جذابیت سرمایه گذاری برای شرکت های فعال بین المللی گردیده، اما به دلیل وجود پتانسیل توسعه در پروژه ها، این شرکت ها ترجیح می دهند با همکاری در قراردادهای خدمات صنعت نفت، گاز و پتروشیمی و عرضه تکنولوژی، کالا و خدمات ارتباط خود با ایران را حفظ نمایند. بر اساس سوابق موجود نیز، شرکت بازرگانی پتروشیمی ایران (PCC) در مجموع حدود ۱۱۰ هزار تن فرآورده های پتروشیمی ایران را طی سالهای ۱۳۸۹-۱۳۸۷ به فرانسه صادر نموده است.

علیرغم فراز و نشیب هایی که در روابط اقتصادی ایران و فرانسه وجود داشته است، پس از امضای برجام و در بازه کوتاهی پس از سال ۲۰۱۵، حجم تعاملات دو کشور به میزان قابل ملاحظه ای افزایش یافت و زمینه های همکاری متنوعی در حوزه های سرمایه گذاری مشترک، انتقال فناوری و غیره به وجود آمد، اما خروج امریکا از برجام و اعمال فشار بر کشورهای عضو اتحادیه اروپا از جمله فرانسه، منجر به ناکامی روابط اقتصادی دو کشور گردید.

با توجه به سوابق دیرینه همکاری های تجاری و اقتصادی ایران و فرانسه از یک سو و نقش موثر فرانسه در ایجاد ساز و کار اینستکس (ابزار پشتیبان مبادلات تجاری) جهت حمایت از مبادلات تجاری با ایران در چارچوب توافق برجام از سوی دیگر، میتوان نتیجه گیری کرد که با رفع تحریم ها و رهایی کشورهای اروپایی از تهدیدهای اقتصادی ناشی از خروج امریکا از برجام و تحریم های یکجانبه این کشور بر علیه ملت ایران، شرکت های فرانسوی همچون گذشته تمایل جدی به حضور در صنعت پتروشیمی در بخشهای فنی و مالی ایران داشته باشند.

همکاری های آتی دو کشور شامل توسعه تعاملات در زمینه صادرات فرآورده های پتروشیمی ایران، بهره برداری از پتانسیلهای موجود در زمینه دانش فنی و تکنولوژی شرکت های معتبری همچون IFP ، Axens و Air Liquid و همچنین استفاده از ظرفیتهای مشارکتی در قالب JV و ....، تامین مالی و تجهیزات پروژه ها، جذب سرمایه شرکت ها و موسسات مالی فرانسه در طرح های توسعه ای پتروشیمی در ازای برداشت محصول و همکاری های پژوهشی و ... می باشد.

آمار مبادلات ایران و فرانسه (میلیون دلار)

سال	۱۳۹۶	۱۳۹۷	۱۳۹۸	۱۳۹۹	۱۴۰۰	۱۴۰۱ (۷ماهه)
صادرات به فرانسه	۳۹	۲۷	۱۳	۸	۲۴۸	۳
واردات از فرانسه	۱۷۷۱	۱۰۷۳	۴۳۷	۲۸۳	۹	۱۴۳
تراز تجاری	-۱۷۳۲	-۱۰۴۶	-۴۲۴	-۲۷۵	-۲۳۹	-۱۴۰

در طی این سالها، اکثر اقلام صادراتی ایران به فرانسه شامل مواد غذایی و صنایع دستی بوده و واردات از فرانسه شامل تجهیزات دارویی- پزشکی و آرایشی، مواد مصرفی و قطعات مرتبط با صنایع خودروسازی و اسانس های مواد شوینده می باشد.

تهیه و تنظیم: مریم ربیع گیلانی

پاییز ۱۴۰۱

منابع:

- تاثیر تحریم ها بر دیپلماسی اقتصادی فرانسه در ایران در دوران پسابرجام- سید حسن میرفخرایی و سیده بهاره ذوالفقاری- کنفرانس بین المللی اقتصاد جهانی و تحریم ها- ۱۳۹۸
- اتاق بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی تهران
- اتاق بازرگانی و صنایع ایران و فرانسه
- گمرک جمهوری اسلامی ایران بخش آمار
- <https://www.irica.gov.ir/>
- <https://www.statista.com/>
- <https://www.worldbank.org/>
- <https://www.icis.com/> France's chemicals sales fall 15% in 2020 on hit to specialty chemicals- Jonathan Lopez- 2021/04/23
- <https://www.eia.gov/>
- Business France- Invest in France- Chemical Industry (April, 12th 2018)
- bp-stats-review-2021, 2022-full-report
- <https://www.worldstopexports.com/>